

Jeńcy radzieccy

W latach 1941–1945 do niewoli niemieckiej trafiło ok. 5,7 mln żołnierzy radzieckich, z czego ok. 3,4 mln zmarło. Ich los stanowi jeden z najbardziej tragicznych aspektów historii II wojny światowej. Ze względów rasowych i ideologicznych III Rzesza odstąpiła od zachowania nawet pozorów respektowania prawa międzynarodowego, dlatego czerwonoarmiści byli najgorzej traktowaną grupą jeńców. Nie obejmowała ich m.in. pomoc humanitarna Międzynarodowego Komitetu Czerwonego Krzyża. Byli wielkim i bardzo tanim rezerwuarem siły roboczej.

Jeńcy radzieccy stanowili najliczniejszą grupę armijną w obozach Lamsdorf. Szacuje się, że przeszło przez nie ok. 180–200 tys. żołnierzy Armii Czerwonej. Obok Rosjan, Białorusinów, Ukraińców, przedstawiciele ludów Uralu i Kaukazu byli tu także Polacy.

Przetrzymano ich w Stalagu 318/VIII F Lamsdorf, tzw. *Russenlager*, oddalonym ok. 2–3 km od obozu dla żołnierzy z państw Europy Zachodniej (tzw. *Britenlager*). Obóz ten nie był przygotowany na przybycie jeńców radzieckich – pierwsze ich transporty trzymano pod gołym niebem. Chroniąc się przed zimą jeńcy kopali jamy i tunele. W następnych latach wznoszono dla nich i z ich udziałem prymitywne baraki, gdzie na jedną pryczę przypadało po kilkoro jeńców.

Władze obozowe dopuszczały się bestialstwa w stosunku do tej grupy jeńców. Środkami eksterminacji były w głównej mierze: głód, zimno, fatalne warunki sanitarne, przemoc fizyczna i psychiczna oraz masowe rozstrzeliwania. Jeńców poddawano selekcjom, wysłano także do obozów koncentracyjnych. Tragiczne warunki bytowe i niedostateczna opieka medyczna powodowały wybuchy epidemii, które były powodem wielkiej śmiertelności. Umierających masowo jeńców grzebano w bezimiennych, zbiorowych mogiłach, zwykle bez ubrań – od 1942 r. na odrębnym Cmentarzu Jeńców Radzieckich, gdzie spoczywa ich ok. 40 tys.

Zarządzona pod koniec stycznia 1945 r. ewakuacja obozu objęła większość czerwonoarmistów i pochłonęła ok. 8 tys. z nich. Niezdolnych do marszu pozostawiono w obozie, gdzie ok. 4 tys. z nich doczekało momentu wyzwolenia 17 marca 1945 r. Po powrocie do ojczyzny byłych jeńców częstokroć poddawano szykanom i skazywano na wieloletni pobyt w łagrach.